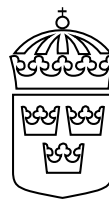

Regeringens skrivelse

2020/21:56

Internationella försvarssamarbeten

Skr.
2020/21:56

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 10 december 2020

Morgan Johansson

Peter Hultqvist
(Försvarsdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I denna skrivelse redogör regeringen för internationella försvarssamarbeten. Skrivelsens syfte är att beskriva bakgrunden till och den aktuella utvecklingen av internationella försvarssamarbeten som Sverige deltar i.

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Nordiskt försvarssamarbete.....	4
2.1	Nordefco.....	4
2.2	Nordisk-baltiskt samarbete.....	5
2.3	Finland.....	6
2.4	Danmark.....	8
2.5	Norge.....	8
2.6	Fördjupat operativt försvarssamarbete mellan Finland, Norge och Sverige.....	9
3	Frankrike.....	9
3.1	European Intervention Initiative.....	10
4	Polen	10
5	Storbritannien.....	11
5.1	Joint Expeditionary Force	12
5.2	Norra gruppen	12
6	Tyskland	13
6.1	Framework Nation Concept	13
7	USA	14
7.1	Statement of Intent mellan Finland, Sverige och USA.....	15
8	EU.....	15
9	FN.....	17
10	Nato.....	18
11	Övrigt materiel- och forskningsrelaterat samarbete	19
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 december 2020	20

Utvecklingen av ett starkt totalförsvaret och de internationella försvarssamarbetena utgör de två ben på vilka den svenska försvarspolitik står. Sverige bedriver omfattande försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten med andra stater och organisationer. I den försvarspolitiska propositionen Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) slogs fast att den försvarspolitiska inriktningen måste utgå från den förändrade säkerhetspolitiska miljön, och tydligare inriktas mot den nationella försvarsdimensionen. Denna inriktning innebar också en ytterligare fördjupning av bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Regeringens proposition Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) innebär att denna linje fortsätter. De bedömningar vad gäller den säkerhetspolitiska och försvarspolitiska inramningen till dessa samarbeten som regeringen redovisat i Totalförsvarspropositionen (prop. 2020/21:30) gäller fortsatt.

Tillsammans med andra stater och organisationer bidrar Sverige aktivt till ett försvarspolitiskt sammanhang som höjer den konfliktavhållande tröskeln. Genom fördjupade försvarssamarbeten axlar Sverige ansvaret som en trovärdig, pålitlig och solidarisk samarbetspartner vilket bidrar till stabilitet och säkerhet i vårt närområde och i Europa.

Förutsättningsutredningen har i betänkandet Förutsättningar enligt regeringsformen för fördjupat försvarssamarbete (SOU 2016:64) konstaterar att samarbeten på försvarsområdet kan ske på olika sätt och i varierande omfattning. Samarbetet kan röra en eller flera typer av aktiviteter, vara mer eller mindre omfattande inom de valda samsamarbetsområdena och involvera länder i flera olika konstellationer. Exempel på områden som försvarssamarbeten kan avse är informationsutbyte, samarbeten om utbildning, övningar, materiel och förmågeutveckling samt mer operativa samarbeten som innebär att de samarbetande staterna stödjer varandra eller i övrigt agerar gemensamt med varandra i internationella krishanteringsoperationer eller i händelse av väpnade konflikter eller territoriella kränkningar.

Internationella försvarssamarbeten bidrar till att höja det nationella försvarets förmåga och interoperabilitet samt tjänar ett viktigt säkerhetspolitiskt syfte. Dessa samarbeten utgör en integrerad del av den solidariska säkerhetspolitiken, som förutsätter att Försvarsmakten och andra myndigheter kan verka tillsammans med andra. Deltagande i internationella militära insatser stärker Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Därtill stärks Sveriges nationella säkerhet genom den verksamhet som bedrivs i insatsområdena. Sverige bör därför prioritera deltagande utifrån en samlad ansats.

Samarbeten med olika länder kring, och med engagemang i, Östersjöregionen är av stor betydelse för säkerheten och stabiliteten i vårt närområde och därmed för Sverige. Det är avgörande att Sverige kan ta emot och ge militärt och civilt stöd. På så sätt skapas en reell möjlighet att agera tillsammans och samordnat i händelse av kris eller krig. Planering bör därför, så långt det är möjligt inom ramen för vår solidariska säkerhetspolitik, göras tillsammans med andra. Detta gäller för totalförsvaret i sin helhet.

Förutsättningarna för de enskilda bi- eller multilaterala försvarssamarbetena regleras vanligen i internationella överenskommelser eller andra gemensamt framtagna dokument. Det kan röra sig om övergripande ramar för de aktuella ländernas försvarssamarbete eller om mer detaljerad reglering av vissa enskilda delar av ett specifikt samarbetsområde. Vanliga benämningar på sådana dokument är överenskommelse, avtal, samförståndsavtal och avsiktsförklaring (engelska: Agreement, Memorandum of Understanding [MoU], Letter of Intent [LoI] eller Statement of Intent [SoI]). Det kan vara fråga om såväl rättsligt bindande som icke rättsligt bindande dokument.

Denna skrivelse innehåller en sammanfattande beskrivning av internationella försvarssamarbeten som Sverige deltar i.

2 Nordiskt försvarssamarbete

2.1 Nordefco

Det finns en lång tradition av försvarssamarbete i Norden, både bi- och multilateralt. Nordic Defence Cooperation (Nordefco) utgör sedan 2009 strukturen för både försvarspolitiskt och militärt nordiskt samarbete inom områdena policy, personal och utbildning, träning och övning, insatser samt materiel och förmågeutveckling. Samarbete inom dessa områden sker genom styr- och arbetsgrupper både på ministerie- och försvarsmaktsnivå. Ordförandeskapet inom Nordefco är roterande.

Samarbetet inom Nordefco är ett komplement till samarbetena inom EU och med Nato. Samarbetet syftar övergripande till att stärka den försvarspolitiska dialogen och de deltagande ländernas nationella försvar, finna gemensamma synergier och effektiva lösningar. Exempel på projekt som konkretiserats inom Nordefco är samförståndsavtalet om utbyte av luftlägesinformation i fredstid (NORECAS) och samförståndsavtalet om förenklat tillträde (Easy Access) vilket innefattar övningar och utbildningsverksamhet, transiteringar och besök av militära förband. Danmark, Finland, Norge, Sverige och Island har också slutit ett avtal om tillgång till alternativa landningsbaser (ALB) för beväpnade statsluftfartyg. NORTAT är ytterligare ett samförståndsavtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige där man samarbetar i användningen av de samlade nordiska transportresurserna. De nordiska länderna har planerat och genomfört flygövningen Arctic Challenge Exercise (ACE). I samarbete med USA har övningen kontinuerligt utvecklats, och 2019 visade utvärderingen att övningen genomförts på så kallad flaggnivå, det vill säga en komplex övning som innehåller särskilda fördefinierade övningsmoment. Övningen genomförs vartannat år med ett drygt tiotal länder samt Nato. Exempel på återkommande deltagare utöver de nordiska länderna och USA är Storbritannien, Tyskland och Nederländerna. Sammanlagt deltar omkring 125–150 flygplan i övningen, varav cirka 100 flygplan samtidigt befinner sig i luften. Sammantaget gör detta ACE till den största flygövningen i Västeuropa.

År 2015 fördjupades samarbetet i och med undertecknandet av ett samarbetsavtal inom försvarsmaterielområdet. Detta avtal har senare kompletterats med annex om försvarsupphandling och försörjningstrygghet. För närvarande genomförs en gemensam upphandling av ett nordiskt stridsuniformssystem, Nordic Combat Uniform.

År 2018 undertecknade de nordiska försvarsministrarna ett strategiskt styrdokument för samarbetet, Vision 2025, som klargör att de nordiska länderna avser att stärka försvarsförmågan och att samarbetet ska omfatta fred, kris och konflikt. En nära nordisk politisk och militär dialog om säkerhet och försvar ska säkerställas med fokus på att skapa förutsättningar att agera gemensamt i närområdet. Visionen omfattar ett antal målsättningar som täcker både etablerade samarbetsområden och nya element som de militära delarna inom totalförsvarsområdet, att stärka motståndskraften mot hybrid- och cyberhot, att stärka den transatlantiska relationen och logistiksamarbete i händelse av kris och konflikt.

Under det svenska Nordefco-ordförandeskapet 2019 inrättades en mekanism för kriskonsultationer och informationsutbyte mellan försvarsdepartementen som kan användas i händelse av kris eller konflikt. Under 2020 har kriskonsultationsmekanismen använts vid ett flertal tillfällen, bland annat för att utbyta information rörande konsekvenser inom försvarsområdet av covid-19.

I enlighet med regeringens inriktning i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 är det av stor betydelse att det nordiska försvarssamarbetet utvecklas till att omfatta samarbete i fred, kris och konflikt inom överenskomna områden. En sådan utvidgning av samarbetet har ett säkerhetspolitiskt värde samtidigt som det bidrar till effektivare resursanvändning och ökad operativ förmåga. Nordefco kan även utgöra ett ramverk för konsultationer och informationsutbyte om bilaterala och trilaterala samarbeten mellan de nordiska länderna.

2.2 Nordisk-baltiskt samarbete

Sverige upprätthåller en nära försvars- och säkerhetspolitisk dialog med de baltiska länderna. Möten sker återkommande på försvarsminister-, statssekreterar- och tjänstemannanivå med samtliga tre länder. Inriktningen är 1–2 möten per år med respektive land. Sverige har även ett militärt övningsutbyte med Estland, Lettland och Litauen. Vid sidan av detta sker även en nära utrikes- och säkerhetspolitisk dialog. Sverige deltog med en sjukvårdsenhet i övningen Siil i Estland 2018. Under Flygvapenövningen 2018 användes flygbasen Ämari för första gången som basering för Gripen inom ramen för nationell övningsverksamhet.

Sverige bidrar sedan ett antal år till Natos Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence i Tallinn genom en sekondering från Försvarsmakten och till Natos Strategic Communications Centre of Excellence i Riga genom en sekondering från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Sverige har under flera år också bidragit med både lärare och elever till Baltic Defence College i Tartu, Estland. Det föreligger även ett

kontinuerligt samarbete mellan det svenska hemvärdet och de baltiska ländernas motsvarigheter.

Inom ramen för Nordefco finns en etablerad struktur för nordisk-baltiskt försvarssamarbete. Nordisk-baltiska möten på tjänstemanna- och ministernivå genomförs en gång per år och de baltiska länderna har möjlighet att delta i Nordefcos arbetsgrupper på försvarsmaktsnivå.

Sverige samarbetar även med de baltiska staterna på försvarsområdet inom ramen för den brittiskledda snabbinsatsstyrkan Joint Expeditionary Force (JEF) och det försvarspolitiska forumet Norra gruppen. Estland ingår även i European Intervention Initiative (EI2).

2.3 Finland

Försvarssamarbetet med Finland har en särställning i svensk försvars- och säkerhetspolitik.

I maj 2014 undertecknade Finlands och Sveriges försvarsministrar en handlingsplan för hur försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige kunde fördjupas. Av handlingsplanen framgick att försvarsmakterna skulle undersöka förutsättningarna för att fördjupa samarbetet inom samtliga stridskrafter avseende bland annat övningar, utbildning och träning, luft- och sjöövervakning samt gemensam användning av militär infrastruktur. Den 17 februari 2015 presenterade försvarsministrarna den politiska inriktningen för den fortsatta fördjupningen av försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige. Samtidigt offentliggjordes att samarbetet även skulle omfatta operativ planering bortom fred och förberedelser för ett gemensamt användande av militära resurser i olika scenarier.

År 2018 undertecknades ett bilateralt samförståndsavtal på regeringsnivå mellan Finland och Sverige. Försvarssamarbetet omfattar fred, kris och krig och syftar till att skapa förutsättningar för gemensamt militärt agerande i olika scenarier. Försvarssamarbetet höjer därmed tröskeln för militära incidenter i närområdet.

Försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland har stor bredd och karaktäriseras av en nära försvars- och säkerhetspolitisk dialog på såväl politisk som tjänstemannanivå. Specifika samarbetsområden är gemensam operationsplanering, övningsarbete, sammansatta förband, etablerande av säker kommunikation, luft- och sjöövervakning, försvarsmaterielsamarbete, ömsesidigt nyttjande av militär infrastruktur, militärt personalutbyte med mera. Sverige och Finland har även ett etablerat personalutbyte mellan det svenska Försvarsdepartementet och försvarsministeriet i Helsingfors. Utbytet bidrar till kunskapsutbyte, ökat förtroende mellan finska och svenska tjänstemän och en djupare förståelse för respektive lands organisationskultur.

Det svensk-finska samarbetet omfattar ett stort antal aktiviteter som bedrivs återkommande inom samtliga stridskrafter, inte minst inom ramen för nationell och internationell övningsverksamhet. Det svenska flygvapnet har vid ett flertal tillfällen deltagit i den finska luftförsvarsövningen Ruska, på liknande sätt har finska förband deltagit i den svenska flygvapenövningen. På veckobasis sker även omfattande

flygövnings-samarbete inom ramen för Cross Border Training (CBT). Den svensk-finska gemensamma marina stridsgruppen (Swedish Finnish Naval Task Group, SFNTG) uppnådde initial operativ förmåga år 2017 vilket innebär att stridsgruppen har förmåga att bedriva gemensam sjöövervakning och skydda sjöförbindelser. Målsättningen är att SFNTG ska uppnå full operativ förmåga (FOC) år 2023. Genom sjöövervakningssamarbetet Sea Surveillance Cooperation Finland-Sweden (SUCFIS) delar Sverige och Finland sjölägesbild. Sverige och Finland genomför regelbundet marin övningsverksamhet, såväl bilateralt som trilateralt tillsammans med USA och inom ramen för etablerade internationella övningar (t.ex. Baltops och Northern Coasts). Finland deltar som regel i den årligen återkommande nationella marina övningen Swedish Naval Exercise (SWENEX). Därtill föreligger ett mycket nära samarbete mellan Amfibieregementet och Nylands brigad. Samarbetet intensifierades vid millennieskiftet och i dagsläget finns ett väl utvecklat koncept för ett gemensamt förband kallat Swedish Finnish Amphibious Task Unit (SWEFIN ATU). På marksidan finns ett omfattande samarbete vilket inkluderar såväl utbyten på förbandsnivå som deltagande i ländernas nationella övningsverksamhet med det omfattande finska deltagandet i den svenska arméövningen Nordanvind 2019 som ett exempel.

Materielsamarbete sker bilateralt men även inom ramen för det nordiska försvarssamarbetet. Sverige och Finland samarbetar exempelvis i ett totalt bilaterala samarbetsgrupper rörande materiel och logistik, som samordnas med samarbetet i Nordefco. Ett fördjupat bilateralt försvarsmaterielsamarbete bidrar till en ökad interoperabilitet mellan den finska och svenska försvarsmakten och därmed en ökad operativ förmåga.

Försvarssamarbetet med Finland omfattar även gemensam operationsplanering och förberedelser för ett gemensamt användande av civila och militära resurser i olika scenarier. Exempel på detta kan vara hävdandet av respektive lands territoriella integritet eller utövande av rätten till självförsvar enligt artikel 51 i FN:s stadga. Att möjliggöra gemensamt militärt agerande på respektive lands territorium är härvidlag en viktig del.

Den 8 september 2020 beslutade riksdagen att ge regeringen utökad rätt att besluta om att ge och ta emot operativt militärt stöd inom ramen för försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland. Den 15 oktober 2020 trädde den nya lagen ikraft. I lagen bemyndigas regeringen att fatta vissa beslut om att lämna respektive ta emot militärt stöd inom ramen för samarbetet. Det rör sig om beslut om att sätta in svenska väpnade styrkor för att bistå Finland med att hindra kränkningar av finskt territorium, och beslut om att ta emot militärt stöd i form av militära styrkor från Finland dels för att hindra kränkningar av svenskt territorium, dels för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige. I regeringens proposition Operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland (prop. 2019/20:110) redogörs även för hur riksdagens insyn och inflytande kan säkerställas inom ramen för regeringens nya beslutsbefogenheter. Beslut om att sätta in svenska väpnade styrkor för att bistå Finland att möta ett väpnat angrepp ska fortfarande godkännas av riksdagen.

I regeringens proposition Totalförsvaret 2021–2025 lyfter regeringen fram att samarbetet med Finland har en särställning. Som även uttalas i propositionen avser regeringen att, efter hand som den utökade

krigsorganisationen etableras, se över möjligheterna att förbereda vissa svenska markförband för att kunna verka i Finland vid kris, krigsfara eller krig, om båda parter finner det lämpligt. Därtill framhålls att samarbetet mellan svenska och finska förband bör fortsätta utvecklas med ambitionen att öka graden av samordning mellan enheter och ömsesidigt personalutbyte för att öka förståelsen för arbetssätt och doktriner.

2.4 Danmark

Samarbetet mellan Sverige och Danmark har stärkts med anledning av det förändrade säkerhetsläget i Östersjöområdet. De svenska och danska försvarsministrarna undertecknade 2016 ett samförståndsavtal om försvarssamarbete. Avtalet fokuserar på försvarssamarbete inom flygområdet och det marina området och implementeras genom underliggande tekniska avtal.

I maj 2018 undertecknades ett tekniskt avtal rörande flygsamarbete på försvarsmaktsnivå. Avtalet avser tillträde till respektive lands territorium i syfte att förenkla genomflygningar och incidentberedskap. Samarbetet erbjuder båda länderna ökad operativ handlingsfrihet.

Förhandlingar pågår om ett tekniskt avtal på myndighetsnivå om fördjupning av bilateralt marint samarbete mellan Sverige och Danmark. Möjliga samarbetsområden inkluderar ömsesidigt nyttjande av respektive lands hamnar, utbyte av sjölägesinformation samt förenklat tillträde för statsfartyg till respektive lands territorium.

Andra bilaterala aktiviteter är scenariobaserade diskussioner, vilket hittills genomförts på tjänstemannanivå. Andra samarbetsområden är personalförsörjning och cyberförsvar. Materielsamarbete sker främst inom ramen för Nordefco-samarbetet.

Det nordiska försvarssamarbetet har även haft positiv effekt på det bilaterala samarbetet. Ett exempel är Nordefcos samförståndsavtal om förenklat tillträde som underlättar transporter av danska enheter från Bornholm via svenskt territorium.

2.5 Norge

Sverige och Norge har sedan lång tid tillbaka ett nära samarbete på försvarsmaktsnivå med omfattande gränsöverskridande aktiviteter. Samverkan mellan Sverige och Norge har stärkts under försvarsbeslutsperioden 2015–2020. I november 2016 initierade försvarsministrarna en fördjupad försvarspolitisk dialog i syfte att stärka det bilaterala försvarssamarbetet. Som ett led i den fördjupade försvarspolitiska dialogen återinfördes försvarsattachéposter i respektive land 2017. Pågående verksamhet innefattar bland annat säkerhetspolitiska diskussioner liksom erfarenhetsutbyte, t.ex. inom totalförsvar och personalförsörjning. Det har även genomförts bilaterala scenariobaserade diskussioner på tjänstemannanivå.

De svenska och norska försvarsmakterna övar gemensamt på regelbunden basis. Sverige deltar återkommande med förband i den norska

övningsserien Cold Response och Norge var den största truppbidragaren i den svenska arméövningen Nordanvind 2019. Det finns också ett nära samarbete mellan ländernas hemvärn där bland annat svenska hemvärnsförband varit del i de norska kontingenterna i Cold Response. Samarbete på materielområdet sker i första hand inom ramen för Nordefco-samarbetet.

Skr. 2020/21:56

2.6 Fördjupat operativt försvarssamarbete mellan Finland, Norge och Sverige

Det fördjupade operativa försvarssamarbetet mellan Finland, Norge och Sverige tar utgångspunkt i Nordefcos Vision 2025 och målsättningen att skapa förmåga att agera tillsammans i kris och konflikt. Därtill understryker de geografiska och militärstrategiska förhållandena i närområdet behovet av ett fördjupat samarbete mellan de tre länderna där gemensamma gränser och geostrategiska intressen i norr är viktiga delar. I september 2020 undertecknade försvarsministrarna en avsiktsförklaring (Statement of Intent).

Avsiktsförklaringen beskriver ambitionen att kunna genomföra koordinerade militära operationer i kris och konflikt. För att uppfylla denna ambition ska ett antal stegvisa åtgärder genomföras. Dessa omfattar diskussioner kring gemensamma säkerhetsutmaningar, etablering av planeringsgrupper på ministerienivå och militär nivå samt scenariobaserade övningar. Initialt ligger fokus på Nordkalotten. Åtgärderna bidrar till möjligheten att koordinera ländernas nuvarande och framtida nationella operationsplaner. Länderna kommer även att se över möjligheten till gemensam trilateral operationsplanering. Därtill förutses en fördjupad säkerhetspolitisk dialog mellan länderna för att underbygga det militära samarbetet.

3 Frankrike

Sverige och Frankrike samarbetar såväl bilateralt som multilateralt på försvarsområdet. Fokusområden för samarbetet har bland annat varit internationella insatser och på försvarsmaterielområdet.

Sverige har en regelbunden dialog med Frankrike kring försvarsrelaterade frågor, såsom synen på utvecklingen i Europas närområde, utvecklingen av det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet inom EU, strategiska frågor såsom icke-spridning och hybridhot samt internationella insatser. På militär nivå tar det bilaterala samarbetet sin utgångspunkt i operativt samarbete inom ramen för insatser och övningar. Bland annat deltog Frankrike med ett luftvärnskompani i försvarsmaktsövningen Aurora 17. I enlighet med riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition Svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali (prop. 2019/20:86) planerar Försvarsmakten för ett deltagande i den av Frankrike ledda specialförbandsinsatsen Task Force

Takuba i Mali under 2020 och 2021. Sverige och Frankrike samarbetar också inom ramen för EU:s krishanteringsinsatser, bland annat i Sahel och Centralafrikanska republiken.

Samarbetet avseende materiel, forskning och utveckling är relativt omfattande och genomförs inom ramen för ett samförståndsavtal (Memorandum of Understanding, MoU). Både stabssamtal och MoU-möten genomförs regelbundet.

3.1 European Intervention Initiative

European Intervention Initiative (EI2) etablerades 2018 genom att nio europeiska stater (Belgien, Danmark, Estland, Frankrike, Tyskland, Nederländerna, Portugal, Spanien och Storbritannien) undertecknade en gemensam avsiktsförklaring. Senare samma år anslöt sig även Finland och i september 2019 gick Sverige och Norge med. Från och med 2020 deltar Italien i EI2.

EI2 är ett initiativ som kan bidra till att stärka det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet i Europa. Syftet är att utveckla en gemensam strategisk kultur mellan de deltagande länderna och därmed den europeiska förmågan att agera i krishanteringsinsatser. Gemensam strategisk lägesanalys, scenarierutveckling, planering, stöd till insatser och doktrinutveckling är exempel på samarbetsområden. EI2 omfattar inga stående militära förband och beslut om att delta i en eventuell insats är ett nationellt beslut. EI2 kan bidra till att stärka den europeiska förmågan att agera i hela spektret av fredsfrämjande insatser samt komplettera och vara ömsesidigt förstärkande med redan existerande samarbetsformat.

Arbetet i EI2 bedrivs delvis genom återkommande möten på policynivå där Sverige representeras av Försvarsdepartementet och Försvarsmakten samt inom ramen för ett antal arbetsgrupper vilka fokuserar på olika geografiska eller tematiska frågor. Arbetsgrupperna utgörs av personal på militär nivå som därefter återkopplar till den strategiska militära nivån (Military European Strategic Talks, MEST). MEST-mötena förbereder i sin tur mötena på politisk nivå.

4 Polen

Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget i Östersjöregionen har betydelsen av ett närmare samarbete mellan Sverige och Polen på försvarsområdet ökat. Hösten 2015 undertecknade Polens och Sveriges försvarsministrar ett bilateralt ramverksavtal (Framework Agreement). Ett regelbundet samarbete och erfarenhetsutbyte på strategisk nivå sker mellan länderna. Bland annat genomförs säkerhetspolitiska rundabordssamtal årligen.

Även på militär nivå förekommer återkommande stabssamtal liksom övningssamarbete. Polen och Sverige har bland annat deltagit i respektive lands nationella försvarsmaktsövningar Anaconda och Aurora. Ett

samförståndsavtal mellan Sverige och Polen syftar till att utveckla ländernas försvarsmaterielsamarbete. Skr. 2020/21:56

Polen antog i maj 2020 en ny nationell säkerhetsstrategi, som tydligare än tidigare omfattar ett totalförsvarsperspektiv. I strategin uttrycks önskan att utveckla relationen mellan Nato och Sverige som partnerland med betydelse för säkerhetsutvecklingen i Östersjöregionen.

5 Storbritannien

Sverige och Storbritannien har historiskt haft ett omfattande samarbete på försvarsområdet. Sedan 2014 har samarbetet med Storbritannien fördjupats väsentligt. Försvarsministrarna från Sverige och Storbritannien undertecknade 2014 en omfattande avsiktsförklaring (Statement of Intent) som syftar till att ge ett uttalat politiskt stöd för det bilaterala samarbetet på försvarsområdet och dess fortsatta utveckling. År 2016 kompletterades avsiktsförklaringen med en bilaga i form av ett samarbetsprogram som beskriver gemensamma aktiviteter. Det bilaterala samarbetet har också betydelse för den transatlantiska länken.

För perioden 2020–2021 omfattar aktivitetslistan 42 punkter. Aktivitetslistan omfattar stärkt politisk dialog och ett utvecklat samarbete på områden såsom övningsverksamhet, internationella insatser, forskning och utveckling, stärkt bilateralt försvarsindustrisamarbete, doktrinutveckling m.m. Det svensk-brittiska övningsarbetet är omfattande och genomförs såväl bilateralt som inom ramen för multilaterala övningar. Storbritannien deltar återkommande i flygövningen ACE. Cirka 300 brittiska soldater deltog i arméövningen Nordanvind 2019. Vidare deltar brittisk personal regelbundet vid olika vinterutbildningar i Sverige. På det marina området deltar Storbritannien och Sverige ofta och med regelbundenhet i större multilaterala marina övningar t.ex. övningen Baltops och Northern Coasts. Storbritannien genomför med jämna mellanrum örlogsbesök i svenska hamnar i samband med att brittiska fartyg befinner sig i Östersjön.

Sverige och Storbritannien samarbetar återkommande inom ramen för internationella insatser. Även Joint Expeditionary Force (JEF) utgör en viktig plattform för samarbetet.

Samarbetet avseende materiel, forskning och utveckling genomförs inom ramen för ett samförståndsavtal (Memorandum of Understanding) och innefattar bland annat doktrin- och förmågeutveckling. Samarbetet sker inom samtliga arenor och omfattar bland annat bandvagnar, missiler och flygsystem. I juli 2019 undertecknade Sverige och Storbritannien ett samförståndsavtal om samarbete kring utveckling av framtida stridsflygförmåga (Future Combat Air Systems Cooperation, FCASC).

Bilaterala avtal inom försvarsområdet mellan Sverige och Storbritannien bedöms inte påverkas av att Storbritannien har lämnat EU eftersom de är mellanstatliga. Som regeringen framhåller i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 så ligger en säkerhetspolitisk gemenskap mellan EU och Storbritannien i Sveriges intresse. Denna relation har även en bilateral dimension. Regeringen avser att föra en dialog med

5.1 Joint Expeditionary Force

Joint Expeditionary Force (JEF) är ett ramverk för en snabbinsatsstyrka som leds av Storbritannien och som utöver Sverige och Storbritannien inkluderar Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Nederländerna och Norge. JEF lanserades som ett initiativ vid Natos toppmöte i Wales i september 2014 och bildades året efter. I juni 2017 anslöt sig Sverige och Finland till samarbetet. Ett beslut har fattats om att erbjuda Island medlemskap i JEF.

Enligt gällande samförståndsavtal kan JEF användas i alla former av militära insatser, självständigt eller under ledning av till exempel FN, EU eller Nato. År 2018 uppnådde JEF full operativ kapacitet. Ambitionen är att genomföra förbandsövningar minst en gång per år. Medlemsländerna beslutar självständigt, från fall till fall och i enlighet med nationella beslutsprocesser, om deltagande i övningar och militära insatser. Fokus för politisk diskussion och övningsverksamhet är säkerheten i norra Europa. Exempelvis genomfördes den maritima JEF-övningen Baltic Protector parallellt med Baltops i Östersjöområdet 2019. Sverige deltog med två Visby-korvetter.

Storbritannien, Danmark, Estland, Lettland, Litauen, Nederländerna och Norge bidrar genom JEF Readiness Declaration till Natos beredskapsinitiativ (NRI). Sverige och Finland deltar inte med militära förmågor till JEF Readiness Declaration.

Storbritannien står, i egenskap av ramnation, för planering och ledning i händelse av att JEF aktiveras. Vid aktivering utövas ledning av brittiska staber där samtliga JEF-nationer har sekunderade förbindelseofficerare. Ett JEF-sekretariat sköter det rutinmässiga och administrativa arbetet. I JEF-formatet finns även ett flertal format för försvarspolitisk dialog. I styrgruppen som ansvarar för JEF-samarbetets policy- och militärstrategiska inriktning representeras Sverige av Försvarsdepartementet och Försvarsmakten. Samarbetet omfattar även försvarsministermöten, statssekreterarmöten samt försvarschefsmöten. Sakområden, t.ex. strategisk kommunikation, logistik och övningar, hanteras av ett tiotal arbetsgrupper.

5.2 Norra gruppen

Norra gruppen är ett försvarspolitiskt forum som initierades av Storbritannien 2010. I gruppen ingår de nordiska och baltiska länderna samt Nederländerna, Polen, Tyskland och Storbritannien. Norra gruppen ska tjäna som ett informellt forum för säkerhets- och försvarspolitiska diskussioner i frågor som de deltagande nationerna finner relevanta. Forumet kan användas för att förankra politiska ståndpunkter med likasinnade inför diskussioner i EU eller Nato.

Ordförandeskapet i Norra gruppen roterar halvårsvis. Icke-Nordefcoländer turas om att leda Norra gruppen första halvåret (januari till juni) och innevarande Nordefco-ordförandeland leder Norra gruppen andra halvåret (juli till december). Norra gruppen träffas på försvarsministernivå och tjänstemannanivå två gånger per år. Sedan 2015 genomförs även årliga vice försvarschefsmöten inom samarbetet. Vidare har möten på expertnivå genomförts på ad hoc-basis om t.ex. strategisk kommunikation, folkrätt, hybridhot och förmågeutveckling.

Under andra halvåret 2019 hade Sverige ordförandeskapet i Norra gruppen. Sverige fokuserade på strategisk dialog om säkerhetsläget i närområdet, relationen mellan Ryssland och Kina samt militär rörlighet. Sverige arrangerade även en scenariobaserad diskussion som tog sin utgångspunkt i ett hybridhotsscenario. Sverige har ordförandeskapet i Norra gruppen nästa gång andra halvåret 2023.

6 Tyskland

Sverige och Tyskland har en lång tradition av samarbete bilateralt och multilateralt inom EU och Nato. I juni 2017 undertecknade försvarsministrarna i Sverige och Tyskland en gemensam avsiktsförklaring (Letter of Intent) rörande bilateralt försvarssamarbete. Syftet är att fördjupa och öka samarbetet mellan de svenska och tyska försvarsmakterna och andra försvarsmyndigheter genom att utveckla det nuvarande samarbetet och främja nya initiativ.

Bilaterala möten på politisk nivå och tjänstemannanivå genomförs regelbundet. Försvarsmaktens samarbete förekommer inom samtliga stridskrafter. Stabssamtal genomförs regelbundet med Tyskland inklusive på stridskraftsnivå. Sverige och Tyskland samarbetar i flera internationella insatser som genomförs av FN, EU och Nato, bland annat i Mali och i Afghanistan. Försvarsmakten genomför regelbundet samövningar med tyska marina enheter såväl inom ramen för etablerade internationella övningar i närområdet som genom bilaterala övningar.

Det finns ett samförståndsavtal (Memorandum of Understanding) med Tyskland om samarbete inom forskning, utveckling, produktion och upphandling av försvarsmateriel samt industriellt samarbete.

6.1 Framework Nation Concept

År 2013 lanserade Tyskland ett initiativ, Framework Nation Concept (FNC), om ökad samordning av de europeiska ländernas militära förmågeutveckling. FNC är ett ramverkskoncept för europeisk förmågeutveckling där 21 länder deltar. Sverige är medlem sedan i juni 2018 och för närvarande har Försvarsmakten i uppgift att delta i FNC genom att hållas sig informerad om utvecklingen av samarbetet och enskilda samarbetsprojekt samt delta i styrningsmöten på försvarsmaktsnivå. Sverige deltar även i årliga försvarsministermöten.

7 USA

Sverige och USA har en lång tradition av försvarspolitiskt samarbete. I den övergripande bilaterala relationen mellan Sverige och USA har försvarsrelaterade frågor en viktig roll. Länderna har i hög utsträckning en liknande syn på utmaningar för säkerhetssituationen i Norra Europa och Östersjöområdet samt åtgärder för att hantera dessa.

Efter undertecknandet 2016 av en gemensam avsiktsförklaring (Statement of Intent, SoI) har samarbetet ytterligare utvecklats och konkretiserats. Avsiktsförklaringen nämner, utöver den säkerhetspolitiska dialogen, fem nyckelområden för samarbetet: interoperabilitet, utbildning och övningar, materielanskaffning, forskning och utveckling samt multilaterala insatser.

Ett antal mötesformat finns för dialog och samarbete. För den säkerhets- och försvarspolitiska dialogen är det centrala formatet den bilaterala studiegruppen (BSG). Genom scenariobaserade diskussioner har den ömsesidiga kunskapen och förståelsen för hur respektive land skulle kunna agera i olika situationer ökat. Samarbetet på myndighetsnivå är väl utvecklat inom ett flertal mötesformat.

Samarbete avseende materiel, forskning och utveckling sker inom ramen för särskilda samförståndsavtal (Memorandum of Understanding och Declaration of Principles, MoU DOP). Utbytet involverar såväl Regeringskansliet som berörda försvarsmyndigheter och svenska försvars- och säkerhetsföretag. Samarbete sker inom samtliga områden och försvarsgrenar. Tillgång till amerikansk teknologi och materiel är avgörande för flera svenska försvarssystem som till exempel stridsflyg-, helikopter- och ledningssystem. Anskaffningen av luftvärnssystemet Patriot med medellång räckvidd innebär ytterligare en långsiktig förstärkning av den försvarspolitiska länken mellan Sverige och USA, vilket även har säkerhetspolitiska implikationer.

Sverige har ett omfattande övningssamarbete med USA. I Aurora 17 deltog USA med ett kvalificerat bidrag bestående av cirka 1 000 amerikanska soldater från samtliga försvarsgrenar. På flygsidan finns sedan länge ett nära och välutvecklat samarbete, inte minst inom ramen för multilaterala flygövningar såsom Cross Border Training (CBT), ACE, Finnish Swedish Training Event (FSTE) samt Natoövningen Ramstein Alloy. Därtill finns även flygövningssamarbeten inom t.ex. övningarna Aurora, Baltops och Cold Response. Inom ramen för Baltops, ACE samt bilaterala övningar har samarbetet med det amerikanska flygvapnet utvidgats till att omfatta samövningar med delar av de amerikanska bombflygstredskräfterna. Under hösten 2020 genomfördes en bilateral

¹ Command and control /Support CBRN, FNC Cluster Protection – AMD – Subcluster Short Range Air Defence (SHORAD), FNC Cluster Effects – Naval Mine Warfare och Baltic Maritime Component Command (BMCC).

specialförbandsövning mellan Sverige och USA på svenskt territorium. Övningen omfattade moment inom domänerna land, luft och sjö. Cirka 200 amerikanska specialförbandsoperatörer och stödjande personal deltog i övningen.

Försvarsmakten genomför regelbundet samövningar med amerikanska marina enheter såväl inom ramen för etablerade internationella övningar som inom ramen för trilaterala övningar med Finland och genom bilateral marin övningsverksamhet. Exempelvis är ubåtsjakt ett av de moment som genomförs under övningen Baltops.

Övningsarbetets omfattning och komplexitet är tröskelhöjande samtidigt som det verkar som en stabiliserande faktor för närområdet.

I propositionen Totalförsvaret 2021–2025 betonar regeringen att en stark transatlantisk länk är avgörande för Europas och Sveriges säkerhet. För att ge trovärdighet och effektivitet i samarbetet anser regeringen att ytterligare steg som anpassningar i infrastruktur m.m. och förberedda planer kan vara nödvändiga.

7.1 Statement of Intent mellan Finland, Sverige och USA

I maj 2018 undertecknade Sverige, Finland och USA en trilateral avsiktsförklaring (Statement of Intent) om fördjupat försvarssamarbete. Avsiktsförklaringen utgör ett komplement till ländernas bilaterala samarbeten och syftar till att identifiera synergier mellan samarbetena. Det trilaterala samarbetet får implikationer för hela Norden då den transatlantiska länken till närområdet stärks. En intensifierad försvarspolitisk dialog, övningsverksamhet samt utökad interoperabilitet utgör exempel på samarbetsområden. Samarbetet omfattar återkommande möten på både politisk och militär nivå. Utöver ministermöten har en trilateral studiegrupp etablerats. En scenariobaserad övning har genomförts på ministerienivå och ett samarbete inlemts mellan Sveriges och Finlands försvarsmakter och det amerikanska europakommandot, USEUCOM.

Det trilaterala samarbetet har successivt ökat i omfattning och en signifikant del av Finlands och Sveriges försvarspolitiska dialog och försvarssamarbete med USA sker i det trilaterala formatet.

8 EU

EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena. Sveriges EU-medlemskap utgör grunden för den unilaterala solidaritetsförklaringen och den solidariska säkerhetspolitiken.

Försvarsrelaterade frågor återfinns såväl inom det mellanstatliga samarbetet inom den Gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP), vilket regleras i Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), som

inom det överstatliga samarbetet, vilket regleras i Fördraget om Europeiska Unionens Funktionssätt (TFEU).

Sverige deltar i EU-samarbetet såväl på tjänstemannanivå som på politisk och militär nivå. Samarbetet består dels av att förhandla beslut som fattas av EU:s ministrar, i huvudsak inom Ministerrådet, dels av deltagande i expertgrupper på tjänstemannanivå, t.ex. inom ramen för Europeiska Försvarsbyrån (EDA) och programkommittéer under EU-kommissionen.

Sedan EU:s Globala strategi presenterades av den höga representanten 2016 har säkerhets- och försvarssamarbetet inom EU utvecklats och förstärks och ett antal initiativ inom försvarsområdet har utvecklats, såsom Permanenta strukturerade samarbetet (Pesco), Koordinerade försvarsöversynen (CARD), EU:s militära planerings- och ledningskapacitet (MPCC), Europeiska fredsfaciliteten (EPF), Försvarsindustriprogrammet EDIDP (för åren 2019–2020) och Europeiska försvarsfonden (EDF:n för åren 2021–2027). Dessa initiativ utgör komplement till de civila verktyg som tillsammans med de militära verktygen utgör grunden i den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. I den fleråriga budgetramen för perioden 2021–2027 inkluderas för första gången en rubrik om säkerhet och försvar som förutom EDF även innehåller medel för militär rörlighet. I juni 2020 fattade rådet beslut om att gå vidare med en så kallad strategisk kompass som ska kunna bidra till att ge politisk vägledning för den fortsatta utvecklingen av EU:s säkerhets- och försvarssamarbete. Fyra fokusområden har identifierats: i) krishantering ii) förmågeutveckling iii) partnerskap och iv) motståndskraft. Arbetet förutses pågå fram till 2022 och avslutas med ett antagande av den strategiska kompassen.

Arbetet med Pesco fortskrider genom implementering av både Pesco-projekten och åtagandena för att förbättra de deltagande staternas militära förmågor. Sverige deltar för närvarande i sex² projekt och är observatör i elva. Som ett led i fullgörandet av Pesco-åtaganden har Sverige under andra halvåret 2020 också deltagit i en av EU:s stridsgrupper under ledning av Tyskland. Under 2020 har en strategisk översyn av Pesco genomförts och rådet antog beslut om generella villkor enligt vilka tredjestat i undantagsfall ska kunna bjudas in att delta i enskilda Pesco-projekt. Under 2020 genomfördes även den första fullständiga koordinerade försvarsöversynen (CARD) som bidrar till att samla information om medlemsstaternas försvarsansträngningar. Parallellt fortgår också arbetet inom ramen för den Europeiska försvarsbyrån (EDA).

EDF-förhandlingarna är avslutade och förordningen kan antas formellt när EU:s långtidsbudget formellt har beslutats. Ett generaldirektorat för försvarsindustri och rymd har inrättats inom EU-kommissionen. Samarbetet inom unionen för att förenkla militär rörlighet har fortsatt i flera spår, bland annat med fokus på att underlätta procedurer för gränspassage och arbetet med förbättrad transportinfrastruktur för dubbel

² Airborne Electronic Attack (AEA), EU Collaborative Warfare Capabilities (ECoWAR), Maritime Unmanned Anti-Submarine System (MUSAS), European Test and Evaluation Center, Military Mobility och European Medical Command

användning. Arbetet inom EU med hanteringen av hybridhot fortsätter att utvecklas och EU har vidtagit en rad åtgärder på flera områden.

Sverige har bidragit till EU:s samtliga militära insatser och bidrar för närvarande med bland annat rådgivare och instruktörer till EU:s pågående tränings- och utbildningsinsatser (EUTM) i Mali, Centralafrikanska republiken och Somalia. Sverige bidrar även till operation Irini i östra Medelhavet sedan insatsens upprättande i april 2020 och till operation Atalanta i Adenviken utanför Somalias kust sedan 2008.

I syfte att förbättra samarbetet mellan EU och Nato undertecknade organisationerna en gemensam deklaration om fördjupat samarbete 2016. År 2018 undertecknades en ny gemensam deklaration med fokus på sju konkreta samarbetsområden inklusive hybridhot och cyberhot.

9 FN

Sverige har en lång tradition av att bidra till FN:s fredsbevarande verksamhet. Genom att delta i FN:s stabiliseringsinsatser utgör Sverige en solidarisk samarbetspartner i arbetet för att öka säkerheten, förebygga konflikter samt skapa förutsättningar för hållbar fattigdomsbekämpning, stabilitet och utveckling i ett drabbat område.

Sverige bidrog mellan maj 2015 och december 2019 med ett underrättelseförband till Minusma med cirka 250 personer stationerade i Timbuktu. Sedan 2020 är det svenska bidraget stationerat i Gao och utgörs av ett lätt skyttekompani om cirka 220 personer. Därtill bidrar Sverige med militära observatörer i UNMOGIP³, UNMHA⁴, UNTSO⁵ samt MINURSO⁶.

En för Sverige viktig fråga är fortsatt engagemang för kvinnor, fred och säkerhet i FN:s fredsbyggande och fredsbevarande insatser. Sverige har även bistått FN med expertis och med personal till olika befattningar. Områden som Sverige i sitt arbete med FN har fokuserat på gäller stöd med expertis i utvecklingen av underrättelsefunktionaliteten, stöd inom sjukvårdsområdet, stöd med stabsofficersutbildning och med genderutbildning samt utbildning vad gäller improviserade sprängmedel (C-IED). Sverige har inom ramen för generalsekreterarens initiativ Action For Peace under 2020 tagit på sig en ledande roll för det tematiska området Kvinnor, fred och säkerhet (WPS).

³ United Nations Military Observer Group in India and Pakistan

⁴ United Nations Mission to support the Hodeidah Agreement

⁵ United Nations Truce Supervision Organization

⁶ United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara

10 Nato

Formatet Partnerskap för Fred (PFF) är ett samarbete mellan Natomedlemmar och andra stater som grundades 1994. Sverige anslöt sig samma år. 1997 blev Sverige del av Europeiska Partnerskapsrådet (EAPR). Samverkan med Nato konkretiserades genom ett individuellt partnerskapsprogram (IPP) som innehöll både militära och civila delar. PFF-formatet gav även möjlighet att delta i PFF-övningar och Natoövningar som var öppna för partnerländer samt utgjorde en grund för Sveriges deltagande i Natoledda militära insatser i Bosnien, Kosovo, Afghanistan och Libyen.

I samband med Natotoppmötet i Wales 2014 erhöll Sverige status som en av Natos Enhanced Opportunities Partner (EOP). EOP-statusen ger möjligheter att tillsammans med Nato utveckla ett individualiserat partnerskap som bygger på gemensamma intressen och ömsesidig nytta. EOP-statusen förlängs i treårsintervaller vilket innebar att Sveriges status förnyades 2017 och 2020. Den försämrade säkerhetssituationen i Sveriges närområde har lett till ett ökat fokus på samarbete i närområdet inom ramen för partnerskapet, samtidigt som Sverige fortsatt deltar i Natoledda internationella krishanteringsinsatser. Inom ramen för EOP-statusen har samarbetet med Nato fortsatt att fördjupas med fokus på politisk dialog, utbildning och övningar samt informationsutbyte. Särskilt viktig är den dialog om säkerheten i närområdet som Sverige och Finland för med Nato, där möten i så kallat ”30+2-format” sker regelbundet på politisk nivå, tjänstemannanivå och militär nivå.

Bland de internationella försvarssamarbetena är det i första hand Natosamarbetet som bidrar till att utveckla Försvarsmaktens samlade förmåga att möta en kvalificerad motståndare. Nato har som enda organisation en lednings- och planeringsstruktur som har förmåga att leda stora och krävande militära operationer, vilket har betydelse för säkerheten i vårt närområde.

Sverige har deltagit i ett flertal Natoövningar såsom Trident Juncture 2018, stabsövningen Trident Jupiter 2019 och i den strategiska politisk-militära stabsövningen Crisis Management Exercise, där Sverige deltagit sedan 1997 genom såväl Regeringskansliet som relevanta myndigheter. Partnerskapet med Nato ger Försvarsmakten tillgång till kvalificerad utbildnings-, tränings-, och övningsverksamhet, forskning och utveckling samt standardiserings-, evaluerings-, och certifieringsverksamhet. Detta är centralt för Försvarsmaktens interoperabilitet.

Nato är en central aktör för europeisk säkerhet och integration samt för internationell krishantering. Nato upprätthåller de kollektiva säkerhetsgarantierna inom alliansen och är den tydligaste manifestationen av den transatlantiska länken. Vidare utgör organisationen det viktigaste forumet för en bred säkerhetspolitisk dialog mellan Nordamerika och Europa.

11 Övrigt materiel- och forskningsrelaterat samarbete

Skr. 2020/21:56

Samarbeten avseende materiel, forskning och utveckling är ett medel för att säkerställa kunskaps-, teknologi- och materielförsörjning och sker i både bilaterala och multilaterala format. Tidigare i denna skrivelse redogörs för det samarbete avseende materiel, forskning och utveckling som sker inom ramen för det nordiska samarbetet, samarbetet inom EU och Nato samt bilateralt med några strategiska partnerländer.

Sverige har ingått bilaterala samförståndsavtal (Memorandum of Understanding) avseende materiel, forskning och utveckling med fler än 30 länder. Omfattningen och graden av aktivitet varierar. Med bland annat länderna inom ramen för det nordiska samarbetet samt USA, Storbritannien, Tyskland och Frankrike bedrivs som tidigare nämnts ett aktivt arbete som omfattar berörda försvarsmyndigheter och svenska försvars- och säkerhetsföretag.

Samarbetet inom de bilaterala samförståndsavtalen är också aktivt med de länder som använder JAS 39 Gripen; Sydafrika, Ungern, Tjeckien, Thailand och Brasilien. Beroende på stridsflygsamarbetets karaktär skiljer sig samarbetena åt i omfattning.

Tjeckien och Ungern följer i stort utvecklingen av det svenska Gripen C/D-programmet vilket medför kostnadsdelning vid såväl utveckling som vidmakthållande. Det Gripen-relaterade samarbetet innebär täta kontakter på myndighetsnivå och därtill kommer möten inom ramen för samförståndsavtalen.

Sverige och Brasilien ingick 2009 ett strategiskt partnerskap i syfte att fördjupa det bilaterala samarbetet inom flera områden, bland annat vad gäller försvarsmateriel. Inom försvarsområdet har länderna flera gemensamma fora, till exempel ett regelbundet samarbete och erfarenhetsutbyte på strategisk nivå som resulterat i bland annat ett fördjupat civilt innovationssamarbete mellan länderna. Därutöver genomförs årliga säkerhetspolitiska överläggningar.

Aktiviteter inom ramen för samförståndsavtalen med ytterligare ett antal länder syftar även till att erbjuda möjligheter till fördjupat samarbete och utbyte inom materiel-, forsknings- och utvecklingsområdet eftersom dessa länder visat intresse för anskaffning av svensk försvarsmateriel.

Utöver det samarbete avseende materiel, forskning och utveckling som sker inom ramen för EU-samarbetet bedrivs även samarbete för att främja en konkurrenskraftig och robust europeisk försvarsindustri med Frankrike, Storbritannien, Tyskland, Spanien och Italien inom ramen för det så kallade sexnationerssamarbetet (Frame Work Agreement, Letter Of Intent, FA/LoI). Samarbetet omfattar bland annat aktiviteter avseende försörjningstrygghet, exportkontroll, informationshantering och harmonisering av krav.

Försvarsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 december 2020

Närvarande: statsrådet Johansson, ordförande, och statsråden Lövin, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Bolund, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Eriksson, Linde, Ekström, Eneroth, Nilsson, Ernkranz, Lind, Hallberg, Nordmark, Micko

Föredragande: statsrådet Peter Hultqvist

Regeringen beslutar skrivelse Internationella försvarssamarbeten